

LAKIVALIOKUNNAN LAUSUNTO 5/2002 vp

Valtioneuvoston kirjelmä ehdotuksesta neuvoston säädöksen antamiseksi Euroopan poliisiviraston perustamisesta tehdyn yleissopimuksen muuttamiseksi (Europol-yleissopimus)

Suurelle valiokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunnan puhemies on 26 päivänä helmikuuta 2002 lähettänyt valtioneuvoston kirjelmän ehdotuksesta neuvoston säädöksen antamiseksi Euroopan poliisiviraston perustamisesta tehdyn yleissopimuksen muuttamiseksi (Europol-yleissopimus) (U 6/2002 vp) käsiteltäväksi suureen valiokuntaan ja samalla määrännyt, että lakiva-

liokunnan on annettava asiasta lausuntonsa suurelle valiokunnalle.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- poliisiylitarkastaja Kaarle J. Lehmus, sisäasiainministeriö
- lainsäädäntöneuvos Sina Uotila, oikeusministeriö.

VALTIONEUVOSTON KIRJELMÄ

Ehdotus yleissopimuksen muuttamiseksi

Säädösaloitteessa ehdotetaan, että Europol-yleissopimuksen muuttamismenettelyä yksinkertaistetaan. Ehdotuksen mukaan yleissopimusta muutettaisiin neuvoston päätöksellä ilman nykyiseen muuttamismenettelyyn kuuluvaa kansallista ratifiointimenettelyä. Euroopan yhteisöjen tuomioistuimen toimivaltaa ehdotetaan samalla laajennettavaksi kattamaan ennakkoratkaisujen antamisen neuvoston päätöksillä tehtyjen sopimusmuutosten pätevyydestä ja tulokinnasta

Europolin toimivaltaa ehdotetaan kahdessa suhteessa laajennettavaksi. Europolin työntekijöille ehdotetaan oikeus osallistua jäsenmaiden muodostamiin yhteisiin tutkintaryhmiin tukiroolissa. Europolille esitetään annettavaksi myös

oikeus ehdottaa jäsenmaalle rikostutkinnan aloittamista, toimittamista tai yhteensovittamista erinäisissä tapauksissa.

Valtioneuvoston kanta

Valtioneuvoston mielestä Europol-yleissopimuksen muuttamismenettelyä on uudistettava nykyistä joustavammaksi, jotta se vastaisi EU:n poliisiyhteistyön tehokkuudelle asetettavia vaatimuksia. Valtioneuvosto pitää välttämättömänä, että Europol-yleissopimuksen muuttamista koskevan yksinkertaistamisehdotuksen suhde perustuslain sopimuksentekotoimivaltaa koskeviin säännöksiin selvitetään ennen valtioneuvoston yksityiskohtaisemman kannan muodostamista.

Valtioneuvoston näkemyksen mukaan Espanjan ja Belgian tekemän aloitteen pohjalta Europol-yleissopimuksen muuttaminen siten, että jatkossa olisi mahdollista muuttaa sopimusta kaikilta osiltaan erillisellä neuvoston päätöksellä, saattaisi luoda sopimuksen soveltamisen kannalta epäselvän tilanteen. Harkinnanarvoinen malli muutoksen toteuttamiselle voisi olla Europol-yleissopimuksen kumoaminen ja sen korvaaminen asiallisesti samansisällöisellä neuvoston päätöksellä. Näin menetellen ei tarvitsisi tehdä muutoksia Europol-yleissopimukseen liittyvien

pöytäkirjojen suhteen EY-tuomioistuimen toimivallan osalta, koska tuomioistuimen toimivaltuutta ulottuu suoraan kaikkiin neuvoston unionisopimuksen 34 artiklan mukaisiin päätöksiin.

Valtioneuvosto kannattaa Europolin toimivallan laajentamista siten, että Europolin työntekijät voivat osallistua jäsenmaiden muodostamiin yhteisiin tutkintaryhmiin. Lisäksi valtioneuvosto puoltaa sitä, että Europolille annetaan oikeus pyytää jäsenmaita aloittamaan ja toimittamaan rikostutkinta tietyissä tapauksissa.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Lakivaliokunta pitää tärkeänä Europolin avulla tapahtuvaa EU:n jäsenvaltioiden viranomaisten välistä tehokasta yhteistyötä vakavan, järjestäytyneen kansainvälisen rikollisuuden torjunnassa ja tutkinnassa. Lakivaliokunta on asian käsittelyssä keskittynyt toimialansa mukaisesti Europolin toimivaltuuksien laajentamista koskeviin ehdotuksiin.

Europolin toimivaltua koskevat muutosehdotukset perustuvat Amsterdamin sopimukseen. Sen mukaan viiden vuoden kuluttua sopimuksen voimaantulosta neuvosto edistää Europolin kautta tapahtuvaa yhteistyötä unionisopimuksen 31 artiklan 2 kohdassa luetelluin tavoin. Nyt ehdotetut toimivallan laajennukset vastaavat 2 kohdan a ja b alakohtia.

Europol-yleissopimuksen 3 artiklan 1 kohta ehdotetaan lisättäväksi uusi 7 alakohta, jonka mukaan Europol voi pyytää jäsenvaltion viranomaisia suorittamaan tai sovittamaan yhteen rikoksen esitutkintaa. Europolin tehtävänä on mm. edistää jäsenvaltioiden viranomaisten välistä tietojenvaihtoa, kerätä, analysoida ja välittää toimialaansa kuuluvia rikoksia koskevia tietoja sekä syventää jäsenvaltioiden esitutkintaviranomaisten rikostutkinnassa käyttämää erityisosaamista laatimalla yleisluonteisia rikollisuutta koskevia tilannekatsauksia. Europol saa tehtävässään sellaisia tietoja rikoksista, joita ei aina

ole jäsenvaltion viranomaisilla. Sen vuoksi Europolin toimivallan laajentaminen esitutkinnan aloittamista ja toimittamista koskevalla aloiteoikeudella on perusteltua. Valiokunta ei pidä aloiteoikeutta ongelmallisena, koska aloite ei ole jäsenvaltiota oikeudellisesti sitova.

Lisäksi yleissopimukseen ehdotetaan lisättäväksi uusi 3 a artikla, jonka mukaan Europolin työntekijät voivat osallistua tukihenkilöinä yhteisiin tutkintaryhmiin tietyissä tapauksissa. Säännösehdotuksen mukaan työntekijät voivat avustaa yhteistä tutkintaryhmää ja vaihtaa tietoja sen jäsenten kanssa asianomaisten jäsenvaltion kansallisessa lainsäädännössä asetetuissa puitteissa. He eivät kuitenkaan saa osallistua pakkokeinojen käyttämiseen kiinniottamisen tai pidättämisen yhteydessä. Valiokunta ei pidä ehdotusta ongelmallisena, koska Europolin työntekijöillä ei ole itsenäisiä toimivaltuuksia rikosten esitutkinnassa. Esitutkinnassa käytettävät pakkokeinot määräytyvät kansallisen lainsäädännön mukaisesti, eikä ehdotus edellytä niitä koskevien säännösten muuttamista.

Lausunto

Lausuntonaan lakivaliokunta kunnioittavasti ilmoittaa,

että valiokunta yhtyy asiassa valtioneuvoston kantaan.

Helsingissä 24 päivänä huhtikuuta 2002

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj.	Henrik Lax /r	Kirsi Ojansuu /vihr
jäs.	Sulo Aittoniemi /alk	Veijo Puhjo /vas
	Leena-Kaisa Harkimo /kok	Mauri Salo /kesk (osittain)
	Erkki Kanerva /sd	Timo Seppälä /kok
	Toimi Kankaanniemi /kd	Marja Tiura /kok
	Annika Lapintie /vas	Lasse Virén /kok
	Paula Lehtomäki /kesk	vjäs. Seppo Lahtela /kesk.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Timo Tuovinen.

ERIÄVÄ MIELIPIDE

Hyväksyn poliisin yhteistyön EU:n alueella rikosten tutkinnassa ja rikollisuuden torjunnassa. Erityisesti tämä koskee tietojen vaihtoa eri maiden viranomaisten välillä.

En hyväksy sitä, että poliisiviranomaiset voivat osallistua tutkintaan toisen maan alueella edes tukitoiminnan muodossa. Suhtaudun kiel-

teisesti myös siihen, että Europolille annettaisiin esitutkinnan aloittamista ja suorittamista koskeva aloiteoikeus. Näistä toimenpiteistä on asteittain seurauksena se, että toisen jäsenmaan viranomaiset saavat samat oikeudet kuin on viranomaisilla siinä maassa, jossa esitutkinta suoritetaan.

Helsingissä 24 päivänä huhtikuuta 2002

Sulo Aittoniemi /alk